

9.10.2025

Asia

HE 101/2025 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Kirkkohallitus vastustaa ehdotettua valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain (430/2015, myöhemmin rahoituslaki) 2 §:n muutosta sekä pitää esityksen perusteluja riittämättöminä ja syrjivinä.

Lähtökohtaisesti esitystä perustellaan sekä tarpeella vahvistaa julkista taloutta ja kääntää Suomen velkaantumiskehitys että arvioidulla kirkollisverotuoton kasvulla. Lähtökohtaolettama esityksessä on siten se, että evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnille säädettyjen yhteiskunnallisten tehtävien kustannuksia voidaan ja tulee kattaa osin myös kirkollisverotuotolla. Tämä asettaa kirkon jäsenet (noin 62,2 % väestöstä) muita suurempaan taloudelliseen vastuuseen lakisääteisten, kaikille tarkoitettujen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta ja julkisen talouden tasapainottamisesta.

Kuten esityksestä käy ilmi, kirkollisveron tuottoa tulee käyttää kirkkolain (652/2023) 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan seurakunnan, seurakuntayhtymän ja kirkon tehtävien rahoittamiseen. Rahoituslain mukainen valtion rahoitus on puolestaan korvaus autonomiselle kirkolle ja sen seurakunnille lailla säädettyjen, yhteiskunnallisten tehtävien hoidosta aiheutuvista kustannuksista. Esitys ei siten ole tältä osin perusteltu, koska kirkollisverotuoton ja valtion rahoituksen rahoituskohteet poikkeavat toisistaan, eikä kirkollisverotulojen mahdollisella kasvulla voida perustella valtion rahoituksen vähentämistä. Asiallisena ei voida myöskään pitää sitä, että vastuu julkisen talouden tasapainottamisesta sysätään osin kirkon ja sen jäsenten vastuulle. Seurakunnilla ei ole juurikaan mahdollisuuksia sopeuttaa yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuvia kustannuksia suhteessa valtionrahoitukseen, koska sekä hautaustoimen että pääosin väestökirjanpidon tehtävistä aiheutuvat kustannukset ovat riippuvaisia vuosittaisesta kuolleiden määrästä.

Kirkkohallitus katsoo, ettei uutta leikkausta valtion rahoitukseen tule tehdä, vaan eduskunnan aiemmin vaatima (HaVM 37/2014 vp, HaVM 23/2016 vp ja HaVM 5/2023 vp) sekä valtioneuvoston aiemmin lupaama (HE 113/2024 vp, s. 14) selvitys valtion

rahoituksen kattavuudesta ja suhteesta yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin on tehtävä ensisijaisesti. Valtion rahoituksen ollessa toistuvien leikkausten kohteena, kirkkohallitus pitää myös välttämättömänä toimenpiteenä hautaustoimilain ajantasaistamista siten, että hautaustoimen maksuissa voidaan ottaa huomioon kirkon jäsenyys (PeVL 71/2002 vp, s. 2, lausunnossa perustuslakivaliokunta on pitänyt hyväksyttävänä, että maksujen perusteena otetaan huomioon jäsenyysaika kirkossa). Tämä ajatus on tuotu esille myös esityksen kohdassa muut toteuttamisvaihtoehdot – luku 5. Muilta osin luvussa ehdotettuja toteuttamisvaihtoehtoja on pidettävä epätaroituksenmukaisina.

Hallituksen esityksessä tuodaan esille, että kirkon lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien nettokustannukset vuonna 2024 olivat yhteensä 165,9 milj. euroa, jolloin valtion rahoitus kattoi noin 75 % mainituista kustannuksista. Rahoituslakia säädettäessä rahoituksen lähtötason tavoitteena oli kuitenkin korvata kohtuullinen osuus evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien hoitamista lakisääteisistä yhteiskunnallisista tehtävistä. Rahoituksen kohtuulliseksi osuudeksi arvioitiin 80 % tehtävistä aiheutuvista kokonaiskustannuksista (HE 250/2014 vp) eikä siis nettokustannuksista.

Vuonna 2024 valtion rahoitus kattoi 59,7 % yhteiskunnallisten tehtävien kokonaiskustannuksista. Valtio on jo pysyvästi leikannut evankelis-luterilaisen kirkon eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin maksettavaa rahoitusta vuodesta 2025 alkaen 19,6 miljonnalla. Valtio on siis yksipuolisesti päättänyt osoittaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lakisääteisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin n. 15,5 % vähemmän kuin vuonna 2024. Kirkon lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisen kulut eivät kuitenkaan ole laskeneet. Siten tänä vuonna rahoituksen arvioidaan kattavan vain 50,6 % lakisääteisten, yhteiskunnallisten tehtävien kokonaiskustannuksista. Nyt ehdotetun uuden määräaikaisen leikkauksen myötä valtion rahoituksen osuus on putoamassa vuosina 2026 ja 2027 noin 45 %:iin kokonaiskustannuksista.

Hallituksen esitys poikkeaa siten merkittävästi lakia säädettäessä määritellystä 80 %:n tasosta. Suhteutettuna muihin hallituksen toteuttamiin kululeikkauksiin vähennys on kohtuuttoman suuri.

Esityksellä on yhteys sekä perustuslain 11 §:ssä turvattuun uskonnonvapauteen että 6 §:ssä turvattuun yhdenvertaisuuteen. Esityksen mukaan näiden perusoikeuksien toteutuminen on riippuvainen siitä, miten kirkon piirissä päätetään kattaa lakisääteisistä yhteiskunnallisista tehtävistä ja erityisesti hautaustoimesta aiheutuvat kustannukset. Kirkkohallitus arvioi, että monessa seurakunnassa koetaan ongelmalliseksi korottaa

hautaustoimen maksuja riittävälle tasolle, jolloin esitys aiheuttaa suuren paineen käyttää yhä enemmän kirkollisverotuottoa sellaisten tehtävien hoitamiseen, jolla palvellaan koko yhteiskuntaa. Toisaalta tehtyä esitystä perustellaan kirkollisverotuoton kasvulla, jolloin esityksessä oletetaan, että kustannusten kattamiseen käytetään nimenomaisesti kirkollisveron tuottoa. Siten jo lähtökohdiltaan esityksen voidaan katsoa rikkovan perustuslain 11 ja 6 §:ää asettaessaan kirkon jäsenet eriarvoiseen asemaan ja suurempaan vastuuseen valtion talouden tasapainottamistoimista kirkkoon kuulumattomien kanssa.

Esityksessä katsotaan myös, että yhdenvertaisuuden näkökulmasta merkitystä on sillä, että esimerkiksi vuonna 2024 noin 83 % evankelis-luterilaisen kirkon ylläpitämille hautausmaille haudatuista vainajista oli kirkon jäseniä. Seurakunnat ovat kuitenkin itsenäisessä vastuussa hautaustoimen järjestämisestä. Kuten kirkkohallitus totesi opetus- ja kulttuuriministeriölle antamassaan lausunnossa ongelmallisena keskimääräisten tilastolukujen käyttämisessä voidaan pitää sitä, että ne eivät esimerkiksi pääkaupunkiseudun todellisuudessa pidä paikkansa. Helsingissä haudatuista enää 69,6 %, Espoossa 75,3 % ja Vantaalla 71,8 % oli vuonna 2024 kirkon jäseniä. Samaan aikaan esimerkiksi Helsingissä seurakuntayhtymän alueella kirkkoon kuuluu enää noin 45 % alueen asukkaista. Siten tältä osin perustelujen kestävyys on paikkakuntakohtaista, mistä syystä sitä ei voida käyttää perusteluna yhdenvertaisuuden toteutumiselle. Merkitystä sille, kuinka moni haudatuista kuului kirkkoon, ei voida asettaa myöskään sen vuoksi, että kirkkoon kuuluvilla tulee olla yhtäläinen oikeus tulla haudatuksi yhteiskunnan toimesta kuin kirkkoon kuulumattomilla riippumatta siitä, kenelle vastuu hautaustoimesta on viimekädessä säädetty.

Kirkkohallitus katsoo, että esityksen perusteluja on kaiken kaikkiaan pidettävä perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien vastaisena. Kun esitystä perustellaan lähtökohteisesti kirkollisverotuoton kasvulla, asettaa tämä kirkon jäsenet eriarvoiseen asemaan kirkkoon kuulumattomien kanssa ja on kirkon jäseniä syrjivä rikkoen siten perustuslain 6 §:ää. Lisäksi ehdotus rikkoo perustuslain 11 §:ssä turvattua positiivista uskonnonvapautta, kun kirkon jäsenyydestä aiheutuu suurempi vastuu valtion talouden tasapainottamisesta ja lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien kustannusten kattamisesta kuin kirkkoon kuulumattomille. Kun valtion rahoitukseen jo tehdyt indeksikorotusten sekä rahoituksen tason alentamiset eivät enää ole ajallisesti rajoitettuja vaan toistuvia, eivät muutokset ole oikeassa suhteessa niillä tavoiteltuihin päämääriin eli valtion talouden tasapainottamiseen (HE 47/2023 vp, s.7). Esityksen perustelujen ei voida katsoa olevan siten riittäviä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 9 artiklan 2

kohdan perusteella. Erityisen moitittavaa esitys on perustuslain 22 §:n näkökulmasta. Julkisen vallan tulisi erityisesti turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Kirkkohallitus katsookin, että esityksestä tulisi vaatia perustuslakivaliokunnan lausunto, jollei sitä ensisijaisesti esitetä hylättäväksi.

Hallintovaliokunnan aiemmassa kannanotossa on todettu, että hautaustoimen merkitys kirkolle ei ole vain yhteiskunnallinen tehtävä, vaan siihen liittyy myös kirkon jäsen uskonnonharjoittamiseen liittyviä elementtejä (HaVM 22/2024 vp, s. 3). Kirkkohallitus haluaa korostaa, että hautaan siunaaminen ja hautaustoimi on syytä erottaa toisistaan. Hautaan siunaaminen on kirkollinen toimitus, josta aiheutuvat kustannukset ketaan kirkollisverotuotoilla. Sen sijaan hautaustoimi on yhteiskunnallinen tehtävä, jonka kustannukset pitäisi pystyä kattamaan valtion rahoituksella ja hautaustoimen maksuilla.

Hautaustoimi ja vainajien hautaaminen on seurakuntien yhteiskunnallinen palvelutehtävä, jonka hoitamiseen tulisi pystyä varautumaan kaikissa turvallisuustilanteissa. Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuminen on pystyttävä takaamaan kaikissa olosuhteissa ja kaikilla toimintatasoilla. Erityisesti tulee turvata hautaustoimen palvelut kaikissa turvallisuustilanteissa. Lisäksi kirkon ylläpitämä hautaustoimen varautuminen on osa Suomen NATO resilienssin ylläpitoa. Kirkkohallitus katsoo, että edellä mainitut tehtävät eivät voi toteutua ainoastaan kirkon jäsenten maksamana. Yhteiskunnan kriisinkestävyyden kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että edellytyksiä edellä mainittujen tehtävien hoitamiseen ei vaaranneta valtiovallan toimin.

Niilo Pesonen
kansliapäällikkö

Pirjo Pihlaja
kirkkoneuvos